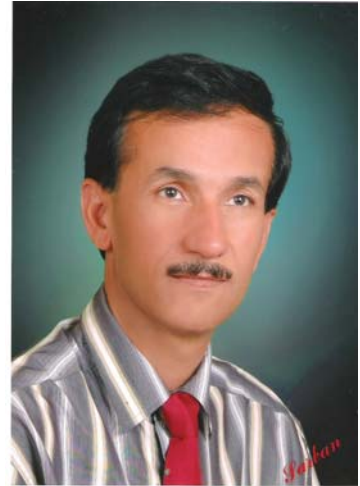

ئهمریکا و عیراق: هاندهره کانی کابوس.... فاکتهره کانی چاره سه رکردنی!.... / و خالید ههرکی

لای من بو ههر سیاسه تیکی دهره وه سی پیکهاته ههیه، یه که میان به شیکردنه وهی دۆخه که وه دست پێ ده کات، وه کو وه بیرهینانه وه یه که که تۆ ناتوانی داهینانی دۆخیکی نمونهیی بهینیته ئاراهه، دوه میان ده بی تۆ ئامانجیکی ستراتیجیت هه بی که له خۆت بپرسیت پیلانه کانت چین؟ ئایا بهرنامه و پیلانت تا کوتایی بو دارشته؟ به لام سییه میان؟ به وه لام دانه وه له سه ره ئه و پرسیارانه ته واو ده بی که ئایا ئه و کارانه چین که تۆ له و خاله ی تییدایت، ده ت گه یه نیته ئه و خاله ی که بو ی تۆ ده کۆشی؟ ئه م سه ره تابه ده مباته ناو بابه تیکی ئالۆز و درکاوی، ئه ویش بابه تی عیراقه، چونکه تۆ ناتوانی له بۆشایی یه که دا بژیت و بلیت: ده بوایه و باشر و ابو له عیراق نه بونایه ئه و کاته له رواله تیک نزی که ببوینایه ته وه که ده توانم بلیم هه ندیک له له یه که چون نزی که ده بوینه وه.

راسته خه لکی بو ناساندنی دۆخه که هه ریه که و به ناویک پیناسه ی دۆخه که ده کات ههروه ها ده بینین رۆشه نبیران و مامۆستایانی زانکۆکان باشر له سه ره ئه نجامی روداوه کان ورد ده بنه وه، دیسان راسته هه ندیک ئه زمون هه ن که ناتوانی تیستیان که یه وه نه که له بهر هیه که به لکو ته نها له بهر ئه وه ی له وانیه ئه نجامه کانیان درامی ده رچن.

له بهر ئه مانه که له سه ره تابه یه باسه که مدا ئامازم بو ی کردوه ده توانم بلیم که روخساری چوارچیوه ی سیاسه ته کانی دهره وه م له م روانگانه وه سه رچاوه ده گریت، به لام له سه ر ئاستی نمایشی ئه مریکی، شتیکی رونه که ئیمه پیویستیمان به له یه کنزیک کردنه وه یه کی به شداری هه ردو حیزبه که هه یه (دیموکرات و کۆماری)، ئه مه شتیکی رونه، بو بابه تی عیراقیش که له ناوگۆمیکی شه رداین له گه ل یاخیبوان له دۆخیکی قورس داین گومان له وه دانیه که هه له ی زۆرکراون به لام پیویست ناکات له م ساته وه خته دا ئیمه له سه ری ورد بینه وه ته نها ئه وه ی پیویسته ده بی خۆمان له وه دورکه یه وه که رژی میکی له چه شنی رژی می تالیبان له عیراق نه یه ته دی که له ناخیا رژی میکی ئسولیی جیهادی له شیوه ی نیزامی ئیران و تالیبان بی.

بو یه ده بی کاریکی وانه که یه که له ئه نجام ئیمه تاکه لایه ن بین ئاگره که بکوژی نینه وه بی ئه وه ی بگه یه نه چاوی ئاگره که، ئه مه شیان ئه رکیکی قورسه.

لیره دا پیویسته و ده بی عیراق بخرینه سه ر ریچکه یه کی ده ولی، به شیوا ی ده زانم که من ماوه ی دوسالیکه بو ئه م ئامانجه کار وهه ولی زۆرم داوه، تا ئیستاش ئه مه بروامه که بو ئه م کاره ده بی هه مو لایه نه کانی نیو نه ته وه ی دریغی نه که ن و هه ولی باشیده ن.

بو یه ده بی ته نها به بانگه شه کردنی سوریه و ئیران بو ناو پرۆسه ی ئاشتی له عیراق وازنه هینین به لکو داوا له پاکستان و هیند و ته نانه ت روسیاش بکه یه ن. هه ر ئه م هه ولانه ن که بتوانن دۆزی عیراق به نیونه ته ویی که ن، ئه گه ر ئه مه تافه ریگا و هه مو ریگا چاره ی کی شه ی عیراق نیه به لام هه ولیکه له هه وله کان.

لیره دا گه یشتینه ئه و پرسیاره مه به ست وره وایه ی که ده لیت: ئایا گه یشتینه ئه و خاله ی که ده بی بو عیراق یه که له م دو مه به ستانه هه لبزیرین؟: دیموکراسی یا سه قامگیری؟ وه لامه که ی ده لیم: به لی به لکو ئه مه راستیه کی رواله تی یه. به بۆچونی منیش ئه مریکا راستی کرد له گه ل دیموکراسیه که دا بو، چونکه

www.kurdistan.net

9:43 29-11-2006 به کاتی ناوهندی ئه وروپا

ئهمريکا ناتواني بچيته ناوچه يهک و پييان بلي ئيمه بو سه قامگيري ئهم ناوچه يه هاتوين. به لام ده بي به کاتو ماوه کاندا بچيته وه که بو چاره سه ريي کيشه کاني ته رخانکردون، ئهميش به پيي ئهمزونه کاني خوي له ناوچه که.

له به رامبه ريشيه وه ده بي ئه وه بزاني که ههلبژاردنه کاني عيراق ئه وه ي لئ که وته وه که کومه ليک پارتي نه ته وه په رستي خاوه ن مملاني لئ به گه شه بو. بويه به هه له دا ده چي گه ر و بزاني له ريگه ي ئهم جوړه ههلبژاردنه وه شه رعيه ت وه ده ست ده هيئي. له گه ل هه مو هيواخواستنيکي دونيا به سه رکه وتني ههلبژاردنه که، هه روه کو ده بينين کيشه ي نيوان نه ته وه کان قولتر وئالووتر بو، ئهمه ئينساف نيه داواي ئه وه له م جوړه حکومه ته به کهيته وه کو حکومه تيکي نيشتماني هه لسوکه وت بکات. هه روه کو له روژئاواش ده بينين بوژانه وه ي سيسته مي ديموکراسي به قوناغي له دا يک بوني نه ته وه کانه وه دا رهي کرد، هه ر بويه ش به سوتاندني ئه و قوناغي ئامانجه کانمان شيواندن. لي ره دا که سي چاودير ده تواني بليته که ده رفه تي سه قامگيري گه ر بو لايه نيکيش بره خسي به لام کاتي به سه رچه و.

چونکو ئه گه ر به نمونه ئه لمانيا ويابان يش به ينينه وه کاتيک داگير کرابون، ده بينين ئهم دو ولاته به نمونه ناشين چونکه له هه ردوک وولاتدا کارمه نداني دامو ده زگا حکومه کان له 10% ي به رپرسه کان گورانين تي نه که وت ئهمه سه باره ت به ئه لمانيا، به لام له يابان خو له م ريژه يه ش که متر گوران نه که وته ناو به رپرسه کاني دامو ده زگا حکومه کان سه ره راي ئهمه ش هيج کيشه و گيرو گرفتکي ئاسايشي له هيج يه کيک له م دوو ولاته دروست نه بو بويه ئهم دو نمونه يه له يه ک ناچن. بو ئه وه ي توشي توانجو ره خنه نه به مه وه حه زده که م ئه وه بزاني که من له گه ل داگيرکردنه که ي عيراق بوم، به لام ئهم ره خانه هي براده ريکي ئيداره ي بوشه و ريز له سه روک بوش ده گريته. دلنيام هه نديک ده يانه ويته من بخه نه ناو خانه ي بيده نگانه وه، به لام من دلنياتان ده که مه وه که من براده ريکي به رده وامي بوش بوم له گه ل ئامانجه کاني سه روک بوش دابوم ته نها له گه ل ته کتيکه کاني دانه بوم.

بگه ريينه وه بو دوخي عيراق وپرسيار کردن له و ئه نجامه ي که ليي ده که ونه وه. وای بو ده چم له کو تايدا هه رده بي به سيسته ميکي کونفيدراليي خاوه ن ده سه لاتي ديار ته و او بيته. به لام بو کونگره يه کي نيونه ته وه يي که من به فاکته ريکي په سندندي ده زانم، چونکه زور له ولاتاني ناوچه که به رژه وه نديان له ئارامي وسه قامگيري عيراق دا هه يه هه ر نه بي ريگه له مه ترسيي بلاو بونه وه ي به ئاساني ئاژاوه له ناوچه که ده گرن، بو نمونه ئيران پيي خوش نيه رژيميکي تري وه کو رژيمي تاليبان له ته که يه وه دروست بي، تورکيا هه روه ها نايه وي له ته که يه وه ولاتيکي کورديي سه ربه خودروستبي، به لکو که س نايه وي جا چون ئهم هه مو کيشه و تيک هه لچونه؟ پرسيار ئهمه يه چون ئهمه به ري ده چي؟

هه رچه نده ئهمه کاري زانستبي سياسي نيه چونکه کاريکه ده بي ره نگدانه وه ي له سه ر پارسه نگ راگرتني هيژه سياسيه کاني ناوچه که و به رژه وه نديه کانين دروستبي و ره چاو بکريته. رژيمي مسوگه ري ده رکه وتو له داها توي عيراقدا رژيميکي کونفيدراليي يه بو يه که کان که تام و خوشي به نيمچه سه ربه خويي يه کي ته و او وه بکه ن، ده توانين بليين ئه وه ي ئيمرو له شه قامه کاني به غدادا هه يه مايه ي قبول کردن نيه.

بيروکه ي جون ماكين به زياد کردني هيژه کاني ئهمريکا ياريده ده ري نيه به لام ئهمه ش ئه وه ناگه يه ني بليم هه له يه. له سه رمانه کومه ليک کار ئه نجام ده ين، له مانه: ده بي خومان له هه ر کاريک دورخه ينه وه که ولاته ميانره وه کان وای ليکبه نه وه که کاره کانمان بو بيزار کردني ئه وانه. ده بي

www.kurdistan.net

9:43 29-11-2006 به کاتی ناوهندی ئه وروپا

پارسه نگیگ راگرین که ههه بوعیراق وههه بۆ ناوچه کهش بالانس بییت، خو ئه گهر ئه مهه بۆ ناوچه کهش نه کرا به لام ده بی بۆ عیراق وا جوره کاریک ئه نجام ده بین.

ده مه وئ ئه مهش لی ره بلیم که من له ئاماده باشی دام، که له گهل سه روک ئه م جوره بیروکه یه باس لیوه بکه م چون ئیمه ده زانین که سه رده که وین وه خه لکیش به به رده وام سه روک له م سه رکه وتنه ئاگادار ده که نه وه، بۆیه هوکاری به ده سه ته وه یه که ده ست به سه تراتیژی به کانی وه بگریت. من دلنیا م به وه ی که سه روک بۆش ئه وه ده کات که با سه ترینیانه بۆ ئه مریکا. ده توانین بلین که ئه وئامانجان ه ی سه روک بۆش له وته که یدا کاتی نو ئ بونه وه ی ولایه ته که ی خسته ره و راستن، ده بی ولا ته یه کگرتوه کانی ئه مریکاش شانازی به ئامانجه نه ته وه یی یه کانی سه روکه وه بکات، به لام ئایا ده بی له سه رده می یه ک سه روک جیبه جی بن؟ وه لامه که ی نه خیر. ته نها ده کری ره کانی دیار بکری به لام بۆ جیبه جی کردن ما وه یه کی زیاتری ده وئ.

وه لام بۆ ئه و پرسیا ره ی که ئایا سیاسه تی سه روک گه رانه وه یه بۆ سیاسه تی رواله تانه ی کو شکی سپی، له گهل گورانی حالی حازری ره کان؟ وه لامه که م که من هیچ کاتیق قبولی ئه وه م نه بوه جیا وازی له نیوان رواله ت و نمونه یی یه وه بکه م، هه ر سیاسه تیکی رواله تی ئه مریکا، ره گه زیکی نمونه یی به خو وه هه لگرتوه.

کاتیق تو بیژینه وه له سه ر که سایه تیه ک وه کو بسمارک که که سیکی میژوی و سیاسه ته دار بوه، یا هه ر که سیکی تر بکه یته ده بین بنه مای سیاسه ته که ی خو له سه ر راگرتنی پارسه نگیه کانی هیژ گرتوه، سه تراتیژی به ته که ی له سه ر بنه مای ئه وه وه گرتبو که ده ست به سه ره ره بی بروسیا وه بگریت، به هه مان شیوه له ئه مریکاش له سه ر بروا ئیمان بونه وه به دیموکراسیه ته که مان که دو زو مه سه له یه کی راست و پیروزه ئه مه ته نها راستیه کی میژوی نیه، به لکو ئامرازی ئیمان له ناسنامه جیا ناکریته وه بۆ سه لماندنی ئه م راستیانه ده بین سه رکرده میژوی به مه زنه کان له ناخیاندا ئه م راستیانه هه بونه هه ر بۆیه ش تو کاتیق پیا و سه رکرده ی ولاتیق بیته ده بی ئه م بروایانه بکه یته رواله ت و له کاتیکی دایاردا به پراکتیزه یان که یته.

ئه م ئامازانه م ده مگه ری نه وه بۆ راستیه ک که له نوسینیکم دا نوسیوم، جیا وازی لی ره دا ئه وه یه که تو ئیسه سیاسه تی ده ره وه جیبه جی ده که یته که واته تو پیغه مبه ری ولاتی یا ئه وه تا بلین پیاوی ولاتی. له حاله تی یه که م واته تو هه ر شتیق بلیته بیگومان راسته و دروسته، بۆیه له م کاته دا تو ده بی جیبه جی یان که یته، به لام کاتیق وه کو پیاوی وولات ده لی ئه م شته راسته له م حاله ته ده بی به پیی بارو دوخی بیروکه که گه شه ی پی به یته وه گهل رواله تا بیگونجینی.

گرفته که له وه دایه کاتیق که سانیک وا بیرده که نه وه ده بی وه کو پیغه مبه ر ره فتار بکه ن ده نا ئه وانه توشی کاره سات ونه هامه تی ده بن، به لام گرفت له گهل پیاوانی ولات له وه دایه که ده توانن بینه هو ی توشبونی ولات به دواکه وتن ونه هامه تی، جا چون ده توانیت پارسه نگیگ له نیوان ئه م دو جوره دیارده یه بخولقینی؟ ئه مه یه گرفته که.

له سه رمه دوپاتی ئه وه بکه م که من ترسم له زورینه ی دیموکرا ته کان له ناو کونگریسا نیه، له م هه مو ما وه ی بونم له ناو ئی داره ی ئه مریکی شتیکم نه زانی جگه له زورینه ی دیموکراسیه کان له ناو کونگریسا. من له و بروایه دانیم شتیق له ده ره وه ی ده سه لاتمان هه بی له هه ردو حیزب بیکه ی بۆ کارا کردنی سیاسه ته کانی ده ره وه ی ئه مریکا، هیچ بزاردیه کی ترمان نیه جگه له وه ی له ئه نجامی هه لبژاردنه کان وه ده سه تمان هی نا وه. چاوپیکه وتنیکی خزه تگوزاری (گلوبال فیو بۆینت) بو له گهل وه زیری ده ره وه ی

پیشوی ئه مریکا هنری کیسنجر ... khalidherki@chello.nl

www.serben.com